

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و برزنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

بهرام رحمانی

۱۴ جون ۲۰۱۱

انتخابات پارلمانی ترکیه و ادامه روابط با ایران!

بیست و چهارمین دور انتخابات پارلمان ترکیه، دیروز یک شنبه ۱۲ جون ۲۰۱۱ برابر با ۲۲ خرداد [جوزا] ۱۳۹۰، برگزار شد. به اساس آمار اعلام شده در سایت شورای عالی انتخابات ترکیه، ۵۰ میلیون و ۱۸۹ هزار و ۹۳۰ نفر در این کشور در شرایط رأی دادن هستند. تعداد انتخاب کنندگان مقیم خارج نیز دومیلیون و ۵۶۸ هزار و ۹۷۷ نفر اعلام شده است. به گزارش شبکه تلویزیونی ان تی وی، حدود ۸۴/۵ درصد در این رأی گیری شرکت کردند.

حدود ۱۵ حزب با ۷۵۰۰ نامزد در این انتخابات شرکت کردند، ۲۰۳ کاندیدای مستقل نیز در انتخابات پارلمانی وارد رقابت شدند. طبق قوانین انتخاباتی ترکیه، اگر حزبی در ترکیه حداقل ۱۰ درصد حد نصاب آراء را کسب نکند، نماینده ای در پارلمان ۵۵۰ نفری مجلس بزرگ ترکیه نخواهد داشت. طبق این قانون، فقط سه حزب در پارلمان ترکیه حضور خواهد داشت و نمایندگان دیگر به صورت مستقل کرسی پارلمان را در اختیار خواهند گرفت. به اساس نتایج شمارش صندوق ها، حزب حاکم «عدالت و توسعه» به رهبری رجب طیب اردوغان، با جذب ۴۹ و نیم درصد کل آرای مردم در صدر قرار دارد. «جمهوریت ملی» بزرگترین حزب مخالف با ۲۵ و نه دهم درصد و حزب «حرکت ملی» با ۱۳ درصد جایگاه های دوم و سوم را از آن خود کرده اند.

حزب عدالت و توسعه، در در دوره پیش ۳۴۱ کرسی داشت که امکان به رفراندوم گذاشتن اصلاح قانون اساسی را به آن می داد. اما در دوره بعدی به دلیل کم شدن کرسی های نمایندگی اش در پارلمان، حتی برای اصلاح قانون اساسی نیز باید با احزاب مخالف به توافق برسد.

از سوی دیگر، حزب عدالت و توسعه با توجه به کاهش کرسی های این حزب در پارلمان که به حد نصاب لازم نرسیده، نخواهد توانست دولت تک حزبی تشکیل دهد. حزب عدالت و توسعه حد نصاب کرسی های لازم، یعنی ۳۶۵ کرسی را برای تغییر قانون اساسی به دست نیاورده است. همه احزاب ترکیه بر این عقیده مشترک هستند که قانون اساسی این کشور را که برای آخرین بار در پی کودتای نظامیان در سال ۱۹۸۲ بر پایه رژیم دوران «جنگ

سرد» نوشته شده، باید تغییر داد. اما تغییراتی که مدنظر حزب توسعه و عدالت است بامواضع احزاب دیگر تفاوت دارد از جمله تغییرات قوانین سکولار کشور به نفع گرایش اسلامی و یا مدل تک حزبی.

حزب عدالت و توسعه، در تبلیغات انتخاباتی خود، به موفقیت های اقتصادی کشور اشاره کرده و وعده پروژه های بلند پروازانه ای را داده که ساخت کانال از دریای سیاه به دریای اژه و ساخت شهر جدیدی در حومه استانبول از جمله آن هاست.

رقیب اصلی حزب عدالت و توسعه در این انتخابات، حزب جمهوری خلق به رهبری کمال قلیچ داراوغلو بود. این حزب طی سال گذشته در دولت حضور نداشته است. در دوران رهبری قلیچ داراوغلو این حزب توانسته در مناطقی که به طور سنتی رایی نداشت، هوادارانی را جذب کند.

حزب جمهوری خلق در انتخابات ۱۳۵ کرسی به دست آورده که ۲۳ کرسی بیش از انتخابات سال ۲۰۰۷ است. کمال قلیچ داراوغلو، با حضور در جمع طرفداران خود در ستاد مرکزی این حزب، اذعان داشت که حزب جمهوریت نسبت به دوره انتخابات قبلی، ۵/۳ میلیون رای بیشتری جذب کرده است و برای گذر ترکیه به دموکراسی، تمامی قوای خود را به کار خواهد بست. او، به طرفداران خود گفت که «کسی از پیروزی حزب اردوغان نباید ناراحت و ناامید شود. صبح فردا ما نیز به همراه حزب عدالت و توسعه نتایج انتخابات را جشن خواهیم گرفت، با این هدف که در انتخابات آتی ترکیه حزب حاکم باشیم».

حزب جمهوری خلق (CHP)، یک جنبش اپوزیسیون لائیک میانه است که اصل و ریشه اش بر می گردد به همان تک حزبی که پدر استقلال، مصطفی کمال ملقب به «آتاتورک» بنیاد نهاد.

حزب ناسیونالیستی حرکت ملی، ۵۴ کرسی را از خود کرد که ۱۷ کرسی کم تر دوره پیشین است. نامزدهای مستقل حزب صلح و دموکراسی که طرفداران کردها است در مناطق جنوبی و شرقی موفق بودند و با ۵/۸ درصد از آراء ۳۵ کرسی را برده اند.

حزب محافظه کار و اسلام گرای «عدالت و توسعه»، به رهبری رجب طیب اردوغان، نخست وزیر این کشور، طی هشت سال گذشته قدرت را در دست داشته، درباره انتخابات روز یکشنبه گفته بود که اگر در انتخابات امروز حزب متبوعش به پیروزی دست نیابد و نتواند دولت تک حزبی تشکیل دهد، برای همیشه سیاست را کنار خواهد گذاشت. بنابراین، آن چه اکنون برای حزب عدالت و توسعه مهم بود این که بتواند دست کم نزدیک به دو سوم از آراء، یعنی نزدیک به ۳۶۰ کرسی از ۵۵۰ کرسی پارلمان را برای تشکیل یک دولت تک حزبی و بدون ایجاد ائتلاف با دیگر احزاب به دست آورد. در این صورت است که اردوغان، برای تدوین پیش نویس جدید قانون اساسی این کشور به همراهی دیگر احزاب نیازی نداشت و می توانست گام به گام به مهم ترین هدف خود یعنی تغییر نظام سیاسی ترکیه از سیستم پارلمانی سکولار و چند حزبی به یک به سیستم متأثر از ایدئولوژی اسلامی حرکت کند. مدل حکومتی مدنظر اردوغان، در واقع حدودا همان مدل حکومتی ست که سال هاست ولادیمیر پوتین در روسیه پیش گرفته است.

هرچند حزب عدالت و توسعه، قرانت متفاوتی از اسلام در حوزه سیاسی و اجتماعی با جمهوری اسلامی ایران دارد، یک حزب اسلامی است. اردوغان نخست وزیر و هم چنین عبدالله گل رئیس جمهور که سابقا هم حزبی بودند هر جا با خانواده های خود ظاهرا می شوند خودشان آخرین مدل کت و شلوار می پوشند، آخرین مدل کروات می زنند و ریش خود را نیز سه تیغه می تراشند اما همسر و دختران شان روسری بر سر دارند؟!

بر اساس ماده دوم قانون اساسی ترکیه، این کشور جمهوری لائیک دموکراتیک است. موضوع مجاز بودن استفاده از حجاب در دانشگاه ها و نیز تلاش برای جرم شناخته شدن روابط جنسی تعریف نشده در شرع اسلام از جمله مواردی است که از سوی سکولارهای ترکیه به عنوان مواردی از دخالت دین در سیاست برشمرده می شود. حزب توسعه و عدالت در هشت سال گذشته بارها تلاش کرده تا این قوانین را تغییر دهد در اثر مقاومت و اعتراض عمومی مردم به ویژه زنان، وادار به عقب نشینی شده است.

اما در دوران حاکمیت حزب عدالت و توسعه طی هشت سال گذشته، ترکیه از رشد اقتصادی برخوردار بوده است. ترکیه، هم چنین از بحران اقتصادی جهانی آسیب کمی دیده است، در حالی که همسایه و رقیب قدیمی این کشور، یعنی یونان ورشکست شده است.

سازمان ملل متحد در گزارشی که تحت عنوان «وضعیت اقتصادی در جهان و انتظارات» انتشار داد، رشد اقتصادی ترکیه برای سال ۲۰۱۱ را ۴ ممیز ۶ در صد تخمین زد. در این گزارش سرعت رشد ترکیه در سال ۲۰۱۲ نیز، ۵ در صد تخمین زده شد. با توجه به رشد اقتصادی ۷ ممیز ۴ در صدی ترکیه در سال ۲۰۱۰، تصور می رود که سرعت رشد کاهش یابد. اما با این وجود از سال ۲۰۰۰ تاکنون میزان بی کاری در ترکیه چهار درصد افزایش یافته و میزان واقعی مزد هم کاهش یافته است. «اطلاعات بیش تر در رابطه با موقعیت ترکیه، به صورت ضمیمه در زیر همین مطلب آمده است.»

این در حالی است که در همین مدت، به گفته سازمان حقوق بشری ترکیه، وضعیت آزادی مطبوعات دچار عقبگرد شده است. هم اکنون حدود ۶۳ روزنامه نگار در ترکیه زندانی هستند.

این حزب نه تنها در حل مسأله مردم کردستان این کشور، اقدام جدی انجام نداده است، بلکه هم چون دولت های قبلی به حملات خود علیه کارگران کردستان ترکیه (PKK) و دیگر سازمان ها و احزاب کردی ادامه می دهد و همواره خواستهای به حق و عادلانه مردم کرد را سرکوب کرده است.

آمار دقیقی در رابطه با جمعیت کرد در ترکیه اعلام نشده است. اما در آمارهای مختلف آمده که حدود ۱۵ تا ۲۵ میلیون کرد در این کشور زندگی می کنند. دولت های ترکیه از موضع ناسیونالیسم ترک، همواره کردها را به شهرهای بزرگ کوچ داده اند. یابین که بسیاری از خانواده ها به دلیل فقر و بی کاری با هدف پیدا کردن کار و زندگی بهتر به حاشیه شهرهای بزرگ کوچ کرده اند. جنوب شرقی ترکیه، منطقه ای است که عمده کرد زبان هستند.

برخوردهای احزاب پارلمانی با همدیگر در مقطع انتخابات نیز یکی از مسایل قابل تعمق و نقد است. در کارزار انتخاباتی طرفین برخوردهای تند و اهانت آمیزی به همدیگر کردند به طوری که کمال قلیچ داراوغلو رهبر حزب جمهوریت خلق، به اردوغان نخست وزیر ترکیه توصیه کرد که اجازه دهد روان پزشکان سلامت عقل او را معاینه کنند. او، حتی تهدید کرده بود که در انتخابات دندان های اردوغان را خواهد کشید. اردوغان نیز متقابلاً قلیچ داراوغلو را آدمی «کثیف، غیراخلاقی و فرومایه» خوانده بود.

حزب ناسیونالیست افراطی «حزب حرکت ملی» (MHP)، به دلیل رسوائی ناشی از انتشار یک ویدیوی سکسی، به شدت متزلزل شد. این ویدیو، شماری از رهبران این حزب را در حال آمیزش جنسی با معشوقه هایشان نشان می داد. پخش گسترده این ویدیوها در اینترنت، باعث شد که ده تن از اعضای رهبری این حزب کنار گرفته و این حزب در مقطع انتخابات شدیداً در موضع ضعف قرار گرفت.

برخی ناظران سیاسی معتقدند که این ویدئوها توسط پولیس مخفی ترکیه «میت» و باتوصیة مقامات دولتی تهیه و در مقطع انتخابات منتشر شده است تا نتیجه انتخابات هرچه بیشتر به نفع حزب حاکم اردوغان باشد. بنابراین، بی دلیل نیست که «دولت باغچلی»، رهبر حزب حرکت ملی، بلافاصله پس از انتشار ویدئوها، انگشت اتهام را به سوی سازمان امنیت ترکیه گرفت که تحت کنترل دولت اردوغان است. اردوغان این اتهام را رد کرده است.

این نخستین بار نیست که فضای سیاسی ترکیه با انتشار فلم هائی از روابط جنسی سیاستمداران این کشور ملتهب می شود. سال گذشته نیز ویدئویی در شبکه اینترنت منتشر شد که تصاویری از یک اتاق خواب را نشان می داد. این تصاویر ظاهراً دنیز بایکال، سیاستمدار سرشناس ترکیه، و نسرين بیتورک هم حزبی و منشی پیشین او را در فضاء و پوشش «نامناسبی» نشان می دادند. این رسوائی برکناری بایکال، رهبر حزب «جمهوری خواه خلق ترکیه» (CHP) را در پی داشت.

بایکال که یکی از منتقدان اصلی سیاست های حزب حاکم ترکیه و از مخالفان رجب طیب اردوغان، نخست وزیر این کشور بود، این فلم را «دسیسه دولت» خوانده و گفته بود:

«این یک توطئه است؛ توطئه ای غیرقانونی و غیراخلاقی.»

خبرگزاری رویترز، روز شنبه (۲۱ می ۲۰۱۱ - ۳۱ ثور ۱۳۹۰)، از استانبول گزارش داد که ۶ عضو برجسته حزب «حرکت ملی» ترکیه (MHP) در این روز از سمت خود کناره گیری کردند. این موضوع بیش تر به این دلیل توجه رسانه ها را به خود جلب کرد که افرا دیادشده تنها چند روز مانده به برگزاری انتخابات پارلمانی ۱۲ جون ۲۰۱۱، مجبور به استعفاء شدند.

یک پایگاه اینترنتی به نام «آرمان گرایان متفاوت»، این ویدئوهای جنجالی جدید را منتشر کرده است. این پایگاه نام خود را به کنایه و در مقابل نام «آرمان گرایان»، هسته پشتیبان حزب «حرکت ملی» برگزیده است. دست اندرکاران سایت یادشده پیش تر تهدید کرده بودند که اگر باخ چالی، رهبر «حرکت ملی» تا ۱۸ ماه می از سمت خود کناره گیری نکند، ویدئوها را منتشر می کند. او اما استعفاء نکرد.

هویت منتشرکنندگان هنوز مشخص نیست. دنیز بلوک باشی، یکی از ۶ نماینده مستعفی، نیروهای تاریک داخلی و خارجی را پشت «این توطئه سیاسی زشت» دانسته است.

شبکه خبری CNN ترک زبان، از آغاز تحقیقات برای شناسایی عوامل پشت پرده تهیه و انتشار ویدئوها خبر داده است. پس از انتشار ویدئوی جنسی بایکال در سال گذشته نیز نخست وزیر ترکیه نیروهای امنیتی و اطلاعاتی این کشور را مأمور یافتن دست اندرکاران تهیه و انتشار این فلم کرد؛ پرونده ای که البته به نتیجه ای نرسید.

حزب حرکت ملی ترکیه، در سال ۱۹۶۹ توسط آلپ ارسلان تورککش، سیاستمداری که گرایش فاشیستی داشت بنیان نهاده شد.

حزب «عدالت و توسعه»، یکی از امیدهای پیروزی انتخابات یادشده اش، خاموش کردن «حزب حرکت ملی» بود. چرا که اگر این حزب حداقل ۱۰ درصد حد نصاب آراء را کسب نمی کرد، نماینده ای نیز در پارلمان نداشت، یک رقیب حزب حاکم کم می شد. نمایندگان حزب «حرکت ملی» قبل از انتخابات ۷۰ کرسی از مجموع ۵۵۰ کرسی پارلمان ترکیه را در اختیار داشتند که اکنون ۱۷ کرسی پارلمانی آن کم شده است.

«دولت باخ چالی»، رهبر حزب حرکت ملی، روز شنبه، یک روز قبل از انتخابات، خطاب به هواداران حزب خود گفت: «کسانی که استعفاء دادند، به احتمال این کار را با هدف هموار کردن راه برای حزب انجام داده اند. ما به مبارزه خود ادامه می دهیم.»

همه این وقایع، نشان دهنده فرهنگ غیرانسانی احزاب بورژوائی و تلاش برای حفظ حاکمیت شان به هر بهائی است. اگر در حکومت اسلامی ایران، رقباء در حاکمیت مانند گرگ همدیگر را می درند و مخالفان خود را کشتار می کنند در ترکیه، این سیاست به اشکال دیگری از جمله قراردادن دوربین های مخفی در اتاق خواب همدیگر و... خود را نشان می دهد.

در هر صورت رجب طیب اردوغان، پیگیرانه برای تغییر قانون اساسی تلاش می کند. او، این اقدام را در خدمت تعمیق «دمکراسی» در ترکیه می نامد. اما در رابطه با تغییر قانون اساسی ترکیه همه احزاب توافق نظر دارند و در عین حال سیاست های نخست وزیر مذهبی ترکیه را با بدبینی می نگرند و معتقدند که او در تلاش است با تسلط بیشتر حزب خود بر نهادهای کلیدی حاکمیت چون دستگاه قضائی، سیستم سکولار ترکیه را در راستای هموارکردن پیش برد سیاست ها و اهداف خود با ایدئولوژی مذهبی اش دگرگون سازد.

لازم به یادآوری است که قانون اساسی فعلی ترکیه به دنبال کودتای نظامیان در سال ۱۹۸۰، در سال ۱۹۸۲ وضع شد و دولت رجب طیب اردوغان، نخست وزیر ترکیه از مدت هاپیش خواهان اصلاح آن بود. در صورتی که این حزب به اکثریت مطلق دست می یافت می خواست بدون مشورت و نیاز به رأی سایر احزاب و گروه ها، قانون اساسی مدنظر خود را به تصویب برساند.

ارتش ترکیه در سال های ۱۹۶۰، ۱۹۷۱ و ۱۹۸۰ نیز به عنوان نجات دهنده «مام میهن» با کودتا زمام قدرت را به دست گرفت. در سال ۱۹۹۷ نیز اردوغان ادعا کرد که تعدادی از نظامیان قصد کودتا داشتند، دستگیر شدند. اما اگر این مسأله حقیقت هم داشت کاریکاتوری ماجراجویانه چند نظامی به ویژه بازنشسته از طرح کودتا بود.

به علاوه در کارزار انتخاباتی، هیچ حزبی درباره عضویت ترکیه در اتحادیه اروپا، سخن نگفت. پیوستن به اتحادیه اروپا، پس از سال ها تلاش ناکام ترکیه، برای احزاب این کشور دیگر موضوع داغ و اصلی نیست. اکنون سیاست خارجی ترکیه از اولویت های دیگری برخوردار است.

ترکیه، این اواخر بیشتر در پی آن است که در حاشیه تحولات سیاسی در کشورهای عربی منطقه که به «بهار عربی» معروف است، نقش خود را به عنوان قدرت منطقه ئی تثبیت کند. از این رو، علی باباجان، معاون اردوغان، اخیراً در استانبول، گفت:

«نگاه ما اکنون متوجه جای دیگری است.»

خط دیپلماتیک نوین ترکیه، بلندپروازی ها در شرق و جنوب است. همان طور که برخی از مطبوعات غربی گاه مطرح می کنند نوزائی یک «مأموریت عثمانی» است؟

تمل ایسکیت، دیپلمات قدیمی که در سال های ۱۹۸۰ نخستین مدیرکل وزارت امور اروپائی در دولت ترکیه بود بر این عقیده است که این اتهامات «نو عثمانی گری» با این هدف مطرح می شوند که بباورانند «که ترکیه دارد اسلامی می شود و دیگر علاقه ای به ملحق شدن به اروپا ندارد.» از نظر او، این اتهام ها موجه نیستند.

آیا این نحوه رفتار جدید ترکیه در صحنه بین المللی، نشانه تغییری در سمت و سوی ستراتژیک این کشور است؟ ایسکیت، بر این عقیده است:

«ترکیه همواره جایگاه ژئوپولیتیکی مرکزی داشته است. اما کشور ما به سبب عمر کمش و مبارزه ای که پس از جنگ جهانی اول و سپس جنگ سرد برای حفظ استقلالش کرده، دائماً در موضع دفاعی قرار گرفته است. آن چه اکنون تغییر نموده این است که کشور در حال دمکراتیزه شدن است، با تکیه بر معیارهای کپنهاگ که پیش از آن که حزب عدالت و توسعه به قدرت برسد تصویب شده بودند، هم چنین با رضایت ارتش به دست کشیدن از مداخله در

سیاست. این دمکراتیزه شدن منتهی شده است به ایجاد یک روحیه نوین همکاری و مذاکره. ایسکیت در گذشته طرفدار حزب جمهوری خواه مردم بوده است.

معیارهای پیوستن به اتحادیه اروپا که در سال ۱۹۹۳ در کپنهاگ تعریف شده‌اند سه دسته اند:

سیاسی، اقتصادی و پذیرش دستاوردهای جامعه اروپا.

ترکیه، از سال ۲۰۰۴ کاندیدای ورود به اتحادیه اروپا است، ولی مذاکرات میان ترکیه و اتحادیه اروپا پیشرفت کندی دارد. این کشور، یکی از اعضای پیمان آتلانتیک شمالی، ناتو است، و از هم پیمانان امریکا در منطقه محسوب می شود. حزب عدالت و توسعه با دولت امریکا رابطه نزدیکی دارد از این رو، امریکا اتحادیه اروپا را به گام برداشتن در مسیر پذیرش ترکیه ترغیب می کند.

اما نیکلاسارکوزی، رئیس جمهوری فرانسه و آنگلا مرکل، صدراعظم المان، نظر منفی در رابطه با دولت ترکیه دارند. آن ها از دولت اردوغان انتقاد کرده اند که انرژی کافی صرف پیوستن به اتحادیه نکرده است.

خانم عایشه چلی کل، وزیر سابق در دولت حزب جمهوری خواه مردم دلایل بسیاری برای مخالفت با دولت حزب عدالت و توسعه دارد، از جمله این که او مدیر انجمنی است (چاغدش یاشام دارنغی) که خدمات آموزشی لائیک برای دختران ارائه می دهد و اکنون «از سوی قدرت تحت فشار است، چهارده نفر از کارمندان را پولیس احضار کرده بی آن که به آن ها تفهیم اتهام شده باشد.» او که خود را «کمالیست، ولی با فکر باز» توصیف می کند قبول دارد که «با کنار رفتن مسأله پیوستن به اتحادیه اروپا از اولویت ها، دولت در حال ایجاد تعادل با گشودن درها به روی شرق و جنوب است.» اما بر این نکته انگشت می گذارد:

«تا جایی که فاصله اش را با اروپا از این که هست بیشتر نکنند یا به ایران نزدیکتر نشود، من با این سیاست موافقم.» بسیاری از شهروندان ترکیه نگران آنند که دولت حزب عدالت و توسعه، عاقبت ناچار شود چند تا از هندوانه های فراوانی را که زیر بغل زده است چون حکومت اسلامی ایران، رها کند. برخی با اندیشه «نمی خواهیم هیچ مشکلی با همسایه ها داشته باشیم و نیازی به چماق نیست» موافق نیستند.

در سال های اخیر رابطه اردوغان و احمدی نژاد، از یک رابطه عادی دیپلماتیک بین دو کشور بسیار فراتر رفته و پیوندهای ایدئولوژیک دارند. اولاً، حکومت اسلامی ایران، به دلیل انزوای دیپلماتیک در سطح بین المللی و محاصره اقتصادی شورای امنیت سازمان ملل و تحریم های یک طرفه اتحادیه اروپا و امریکا و ...، به رابطه ویژه تر رسمی و غیررسمی نزدیک تر با حکومت ترکیه چه به لحاظ اقتصادی و چه به لحاظ سیاسی و دیپلماتیک نیاز عاجل دارد. دوم، از سوی دیگر، دولت ترکیه نیز در راستای منافع اقتصادی و سیاسی خود، با چشم طمع بیشتر به بازار مصرفی ۷۵ میلیونی ایران می نگرد به طوری که به هوشدار های بین المللی در رابطه با شکستن تحریم های اقتصادی ایران نیز اهمیت چندانی نمی دهد.

حکومت های ایران و ترکیه، علاوه بر نزدیکی های مذهبی، طی سال های اخیر و باتشدید تحریم های اقتصادی حجم مناسبات اقتصادی خود را افزایش داده اند. هم اکنون حکومت اسلامی ایران به دلیل انزوای جهانی، شدیداً به گسترش روابط اقتصادی و سیاسی و دیپلماتیک خود با ترکیه نیاز دارد. طرفین در تلاشند حجم مبادلات اقتصادی بین دو کشور تا ۳۰ میلیارد دلار افزایش دهند. هم اکنون روابط تجاری آن ها، در حدود ۲۰ میلیارد دلار است.

سایت آخرین نیوز، شنبه، ۲۱ جوزا ۱۳۹۰ برابر با ۱۱ جون ۲۰۱۱، نوشت: دولت ترکیه با ارسال بلیط پرواز و اقامت رایگان در هتل های این کشور برای سرمایه گذاران ایرانی و نیز واگذاری غرفه های رایگان در نمایشگاه صنعتی ترکیه از آنان برای سرمایه گذاری در این کشور دعوت کرده است.

مسئولان ترکیه با اطلاع از تصمیمات و محدودیت های ایجاد شده برای فعالان بخش سنگ های معدنی در ایران با ارایه تسهیلات و مشوق هایی به دنبال جذب سرمایه گذاران ایرانی است.

به دنبال اقدام چند ماه اخیر دولت در وضع تعرفه سنگین برای صادرکنندگان سنگ های معدنی و ازدست دادن بازارهای صادراتی ایران و در پی آن خطر ورشکستگی و انحلال این شرکت ها، مسئولان بخش جذب سرمایه گذاری خارجی ترکیه با ارایه مشوق هایی در صددند این شرکتهای ایرانی را به ادامه فعالیت در بخش معادن ترکیه ترغیب نمایند.

در همین راستا دولت ترکیه با ارسال بلیط پرواز و اقامت رایگان در هتل های این کشور برای سرمایه گذاران ایرانی و نیز واگذاری غرفه های رایگان در نمایشگاه صنعتی ترکیه از آنان برای سرمایه گذاری در این کشور دعوت کرده است.

هم چنین همایشی در این خصوص در اواسط سرطان با حضور سرمایه گذاران معدنی ایران در ترکیه برگزار خواهد شد که کلیه هزینه های آن را دولت ترکیه برعهده گرفته است و دعوت نامه های آن برای شرکت های ایرانی ارسال گردیده است.

تازه ترین آمار روزنامه «شناسنامه تجاری» ترکیه نشان می دهد بیش از ۳۰۰ شرکت ایرانی در چندماه اخیر در ترکیه به ثبت رسیده که بسیاری از آن ها را شرکت های معدنی ایرانی تشکیل می دهند.

در عین حال، می توانیم بگوئیم هم اکنون رژیم اسلامی ایران و حکومت اسلام گرای ترکیه، به عنوان دورقیب جدی به تحولات منطقه به ویژه وقایع سوریه می نگرند. حکومت اسلامی ایران باتمام قدرت برای بقای حکومت بشار اسد می کوشد در حالی که حکومت ترکیه، از دید تاریخی این کشور را خطری برای خود دانسته و برای تغییر آن می کوشد. بنابراین، روابط ایران با ترکیه، روابط متغیری است.

برای مثال، روزشنبه ۲۹ حوت ۸۹، یک فروند هواپیمای باری متعلق به ایران در فرودگاه دیاربکر ترکیه مجبور به فرود شد. این هواپیما که به مقصد سوریه در پرواز بود، محموله خود را لوازم یدکی خودرو اعلام کرده بود. اما سه روز بعد خبرگزاری فرانسه به نقل از منابع امنیتی ترکیه گزارش داد که یک جعبه سلاح خودکار در این هواپیما کشف شده است.

مقامات امنیتی ترکیه، گفتند که خدمه هواپیما، وجود سلاح های خودکار را برای امنیت هواپیما ذکر کردند. خبرگزاری دوگان ترکیه نیز گزارش داده که خدمه این هواپیما سه روز پس از توقیف آن بازداشت شدند. حکومت اسلامی، به نقل از یک روزنامه ترکیه، کاخ سفید را پشت پرده این ماجرا دانست.

این هواپیما دومین هواپیمای ایرانی است که در ماه جاری توسط ترکیه متوقف شده است. ۲۵ حوت نیز مقام های ترکیه هواپیمای دیگری را که آن هم از ایران به مقصد سوریه در پرواز بود متوقف کردند. دلیل این فرود اجباری بازرسی محموله این هواپیما ذکر شده است. به گفته منابع نظامی ترکیه این هواپیمای ایرانی غیرنظامی و از نوع ایلوشین بوده است. مقصد هواپیما نیز سوریه عنوان شده است.

یک سخن گوی وزارت امور خارجه ترکیه، ضمن تأیید این خبر گفت که «در بازرسی عادی این هواپیما محموله ای غیرقانونی کشف شد که از جمله موارد نقض تحریم های سازمان ملل علیه ایران به شمار می آید. بدین دلیل این محموله توقیف شد.» او، درباره جزئیات این محموله غیرقانونی توضیحی نداد.

سوریه تنها کشور متحد ایران در منطقه است. این که در میان ۲۲ کشور عرب، تنها همین یک کشور، چه در زمان جنگ ایران و عراق و چه در سال های بعد از آن در کنار ایران ایستاده، حساسیت و وزن رابطه حکومت های دمشق و تهران را بیش تر آشکار می کند.

عامل مهمتر این که حکومت اسلامی، سوریه را هم «سپری مقاوم» در رویارویی خود با اسرائیل و غرب تلقی می کند و هم از این کشور، به عنوان پل ارتباطی با سایر نیروهای طرفدار خود در لبنان و فلسطین و محملی برای گسترش «عمق ستراتژیک» خود در این مناطق بهره می گیرد.

برخی از سران حکومت اسلامی، به صراحت گفته اند که اگر این «عمق ستراتژیک» وجود نمی داشت، آسیب پذیری شان در برابر فشارهای بین المللی، از جمله در مورد مناقشه اتمی بسیار بیشتر می بود. به این اساس موج ناآرامی ها و اعتراضات مردمی در سوریه، به طور بی سابقه سران حکومت اسلامی را نگران کرده است. به خصوص خود حکومت اسلامی، نگران از سرگیری اعتراضات مردمی در داخل کشور نیز هست.

در حالی که مناسبات سوریه و ترکیه تا همین یک دهه پیش در هاله ای از خصومت و تیرگی قرار داشت. انضمام بندراسکندرون سوریه به ترکیه در سال ۱۹۳۹ و قرار گرفتن دو کشور در جریان جنگ سرد در دو جبهه متخاصم منشائی برای تیرگی و سردی مناسبات بود.

در گذشته، سوریه، هم چنین پناهگاهی بود برای نیروهای حزب کارگران کردستان ترکیه (پ.ک.کا) که با دولت مرکزی این کشور در حال نبرد بودند؛ به گونه ای که دو کشور سال ۱۹۹۸ در آستانه یک جنگ قرار گرفتند.

ترکیه باکشورهای عربی، نزدیک به ۸۰۰ کیلومتر مرز دارد از این رو، هرگونه ناآرامی و اتفاقی در این حوزه تاثیری مستقیم بر ترکیه می گذارد. در حالی که ترکیه همه توان خود را بر تحولات داخلی سوریه متمرکز کرده در مقابل شاهدیم که ایران به رغم این که حمایت تمام عیاری از نظام سوریه و رئیس جمهوری آن بشار اسد داشته است، نتوانسته هنوز موفق عمل کند.

بنابراین، حکومت های ایران و ترکیه، درباره رویدادها و تحولات منطقه، رویکرد متفاوتی دارند و موضع آن ها یک سان نیست. حتی مواضع احزاب اسلامی منطقه نیز نشان می دهد که آنها، مدل حکومت ترکیه را بر مدل حکومت اسلامی ایران ترجیح می دهند.

راشدالغنوشی، رهبر حزب نهضت، مهمترین حزب اسلامی در تونس، این حزب را ادامه دهنده راه حزب عدالت و توسعه ترکیه دانست و با توجه به موفق بودن الگوی ترکیه برای تونس، به مشابه بودن شرایط این دو کشور اشاره کرد و افزود که ترکیه در قرن نوزدهم در راستای هماهنگی اسلام و مدرنیسم یک دوره اصلاحات پشت سر گذاشته و تونس نیز در همان دوران روند مشابهی را طی کرده است. او، در جواب سؤال خبرنگاران الگوی حکومت اسلامی ایران را به شدت رد کرده و به الگوی ترکیه تأکید می کند.

روزنامه زمان، چاپ استانبول از قول جمال ناصر، یک سخن گوی اخوان المسلمین مصر، نوشت:

«اخوان المسلمین مصر خواهان تأسیس حکومت اسلامی نیست، بلکه می خواهد یک نظام دموکراتیک در مصر حاکم شود. ترکیه مدل حکومتی اخوان المسلمین است.» این اظهارات و هم چنین تبلیغات دولت ها و رسانه های غربی نیز مدل حکومتی ترکیه را به جوامع عربی تلقین می کنند تا از این طریق بتوانند منافع خود را در این کشورها حفظ کنند و نگذارند این تحولات به نفع کارگران و محرومان و گرایش چپ این جوامع تمام شود.

حکومت ترکیه، حتی در ابتداء از بالاگرفتن موج مخالفت هادر لیبیا ناخشنود بود زیرا شرکت های ترک در بیش از ۲۰۰ پروژه به ارزش ۱۵ میلیارد دلار در این کشور فعال بوده اند و بیش از ۲۰ هزار نیروی کاری و متخصص

ترک نیز در لیبیا اقامت داشتند. از این رو، دولت ترکیه، در روزهای آغازین اعتراضات مردمی در لیبیا، حتی جنایات قذافی را محکوم نکرد اما پس از اندکی تأمل، در عملیات ناتو علیه این کشور، نقش مهمی به عهده گرفت. علاوه بر این، این بیم در حکومت ترکیه افزایش یافته که در سیر شتابانی که تحولات منطقه پیدا کرده ابتکار عمل از دست برود، ترکیه به عنوان یک قدرت منطقه‌ای حکومت‌هایی دوست خود را هم از دست بدهد و در رقابتی که برای تأثیرگذاری بر تحولات منطقه در جریان است هم، از قافله عقب بیفتد و نتواند مهر منافع و مصالح خود را بر آن‌ها بکوبد.

تحولات منطقه به سمت و سوئی می‌رود که به زودی شاهد تحولاتی شگرف در آن خواهیم بود. باتحولات انقلابی که از شمال آفریقا شروع شد و هم اکنون نیز با شدت بیشتری در منطقه خاورمیانه جریان دارد در حال حاضر هیچ کشوری را از طوفان خود مصون نگذاشته، تمامی معادلات سیاسی و ستراتیژیک منطقه از جمله ترکیه و ایران تغییر خواهد کرد و معادله‌ای جدید شکل خواهد گرفت. در این میان نقش کشورهای مختلف دنیا برای بهره‌برداری از وضعیت فعلی برای حفظ منافع‌شان نیز پررنگ است. پر واضح است که دنیای غرب از این که با تغییرات شگرفی که جامعه عربی به خود می‌بیند احساس نگرانی شدید می‌کند و اینگونه برداشت می‌کند که منافعش در معرض تهدیدهای جدی است. در عین حال شاهدیم که غرب و برخی متحدان عربش تا چه اندازه نگران آینده حاکمیت خود هستند. اگر بحران سرمایه‌داری جهانی و اعتراضات رو به رشد یونان، انگستان، فرانسه، پرتغال، اسپانیا، ایرلند و... را به این معادلات اضافه کنیم آن وقت نگرانی دولت‌های سرمایه‌داری در همه جهان چندین برابر می‌گردد.

در نهایت انتخابات روز یکشنبه ترکیه، نه تنها پیروزی بزرگی برای حزب عدالت و توسعه به بار نیاورد، بلکه نتایج آراء نشان می‌دهد که کرسی‌های پارلمانی این حزب از تعداد قبلی آن کم‌تر هم شده است و این حزب به تنهایی نمی‌تواند تغییراتی را که خواهان آن است، در قانون اساسی این کشور، روابط دیپلماتیک و غیره اعمال کند. به این ترتیب، حزب عدالت و توسعه ۳۲۶ کرسی در پارلمان خواهد داشت که ۴۱ کرسی کم‌تر از حد نصاب لازم برای تغییر قانون اساسی است. از سوی دیگر، تحولات عمیق و پرشتاب منطقه خاورمیانه، دیر یازود به ترکیه نیز سرایت خواهد کرد.

از سوی دیگر، هر چند که انتخابات ترکیه ظاهراً دمکراتیک است اما حزب حاکم نسبت به احزاب دیگر مزایای ویژه‌ای دارد و آن هم دسترسی به امکانات وسیع دولتی و قدرت مالی و تبلیغی است. از مطبوعات و رادیو و تلویزیون گرفته تا هواپیما و هلیکوپتر و وسایل نقلیه دیگر، با قدرت مالی عظیمی که به نمایندگان حزب حاکم، امکان می‌دهد به هر نقطه‌ای از کشور به راحتی سفر کنند و آرای مردم را نسبت به حزب خود جلب کنند. در حالی که احزاب اپوزیسیون از چنین امکاناتی برخوردار نیستند. حتی گفته می‌شود مبلغان و طرفداران این حزب، به ویژه در روستاها، با تحریک احساسات مذهبی مردم، با توزیع مواد غذایی و ابزارهای مورد نیاز روستائیان و بارشوه و فریب و وعده، رأی آنها را جمع کرده‌اند.

به‌اءالدین گونگور، رئیس بخش ترکی دویچه وله که در آستانه انتخابات برای مشاهده روند رویدادهای انتخاباتی در ترکیه بود و در روز انتخابات به المان بازگشت، در گفت‌وگو با بخش فارسی دویچه وله، وضعیت ترکیه را با وضعیت ایران مقایسه کرد و چنین نتیجه گرفت: «در صورت تغییر قانون اساسی، اردوغان، نخست‌وزیر ترکیه بیشتر به ولادیمیر پوتین، نخست‌وزیر روسیه شبیه خواهد بود. حزب حاکم عدالت و توسعه حتماً اگر تغییرات عمده‌ای هم در قانون اساسی انجام دهد، هیچ وقت ترکیه تبدیل به ایران نخواهد شد.»

بهاء‌الدین گونگور، هم چنین مخالف به کارگیری اصطلاح «کشور اسلامی ترکیه» است. به نظر او، ترکیه بیشتر یک کشور مدرن و سکولار است.

پس از پیروزی حزب محافظه کار اسلام گرای عدالت و توسعه در انتخابات روز یکشنبه ترکیه، اردوغان در یک سخنرانی گفت که نخستین اولویت دولت، ارائه یک قانون اساسی جدید خواهد بود تا جایگزین منشوری شود که دولت نظامی ترکیه در حدود ۳۰ سال پیش و بعد از یک کودتای نظامی آن را لازم الاجراء کرد. اردوغان، گفته است: «ما به دنبال اجماع و توافق با احزاب اصلی مخالف در داخل و خارج پارلمان، رسانه‌ها، سازمان های غیردولتی، دانشگاهیان و هر کس دیگری خواهیم بود که حرفی برای گفتن دارد.» نخست وزیر ترکیه، هم چنین در سخنان خود به تمایل و آرمان های ملت ترکیه برای تبدیل شدن به «صدای خاورمیانه و مسلمانان» در میان کشورهای غرب اشاره کرد و ادعا نمود که مردم بوسنی، لبنان، سوریه و فلسطینی هم از پیروزی او بهره مند خواهند شد.

سرانجام برای کسانی که وقایع ترکیه را دنبال می کنند پیروزی «حزب عدالت و توسعه»، قبل از انتخابات قابل پیش بینی بود و فراتر از آن گفته می شد که این حزب آرای بالائی کسب خواهد کرد و قادر خواهد بود به تنهایی دولت تشکیل دهد. هم چنین به تنهایی و بدون مشورت با احزاب دیگر، تغییرات مورد نظر خود را در قانون اساسی این کشور وارد کند. اما این حزب، به اهداف پیش روی خود نرسید و به آن میزان از آرای پارلمانی دست نیافت که بتواند این تغییر بنیادین را انجام دهد.

در چنین موقعیتی، علاوه بر این که مسائلی چون اصلاح قانون اساسی، مسأله مردم کرد، عضویت ترکیه در اتحادیه اروپا، ادامه رابطه با حکومت اسلامی، تحولات منطقه و غیره مسائلی هستند که حزب عدالت و توسعه، به تنهایی قادر به حل آن ها نخواهد بود و اجبارا این حزب باید با دو حزب اپوزیسیون و ۳۵ نماینده کرد در پارلمان جدید ترکیه، به گفت و گو و مذاکره بنشیند. از این رو، حزب توسعه و عدالت هم چون گذشته، قادر نخواهد بود اهداف و سیاست های خود را چه در عرصه داخلی و چه در عرصه بین المللی هم چون هشت سال گذشته به راحتی پیش ببرد.

دوشنبه بیست و سوم جوزا ۱۳۹۰ - سیزدهم جون ۲۰۱۱

* ضمیمه:

امپراتوری عثمانی، بزرگ ترین و مقتدرترین امپراتوری در طول تاریخ بوده است. این امپراتوری تا اوایل دهه ۱۹۰۰ ترکیه را تحت کنترل خود داشت. در بجهت تحولات جهانی و داخلی، به رهبری مصطفی کمال یا آتاتورک (پدر ترک)، ترکیه به سوی دوران پیشرفت نوینی هدایت شد.

ترکیه نقطه تلاقی دو قاره مهم آسیا و اروپا است. ترکیه، در جنوب شرقی اروپا و جنوب غربی آسیا واقع شده است و بین ۳۶/۵ و ۴۲ درجه عرض شمالی و ۲۶ و ۴۵ درجه طول شرقی در نیمکره شمالی قرار گرفته است. سرزمین، به صورت مستطیلی قابل تصور است که طول آن از شرق تا غرب ۱۶۶۰ کیلومتر و عرض آن به طور متوسط ۵۵۰ کیلومتر می باشد. این کشور، از سه طرف به وسیله دریا احاطه شده است. از لحاظ وسعت ترکیه با ۸۱۴/۵۷۸ کیلومتر مربع مساحت (کمتر از نصف مساحت ایران) سی و پنجمین کشور جهان محسوب می گردد. ترکیه، در همسایگی اروپا و شش همسایه آسیای دارد. از شمال با کشورهای مشترک المنافع با ۶۱۰ کیلومتر، در

شرق با حکومت اسلامی ایران ۴۵۴ کیلومتر، با عراق ۳۳۱ کیلومتر در جنوب با سوریه ۸۷۷ کیلومتر در قسمت غربی با یونان ۲۱۲ کیلومتر با بلغارستان ۲۶۹ کیلومتر مرزهای مشترک دارد.

ترکیه، از سه طرف توسط دریای سیاه در شمال، دریای مدیترانه در جنوب، دریای اژه در غرب احاطه شده است. در شمال غربی دریای داخلی مهمی به نام دریای مرمره وجود دارد که این دریا از سمت شمال به وسیله تنگه بسفر به دریای سیاه و از طریق تنگه داردانل به دریای اژه متصل می‌گردد. این دو تنگه دریای سیاه را به دریای آزاد متصل می‌نمایند. دریای مرمره منطقه‌ای در حدود ۱۱۳۵۰ کیلومتر مربع را در بر می‌گیرد. در دریاها مرمره و اژه جزایر متعددی وجود دارند که متعلق به ترکیه می‌باشند. بعضی از آن‌ها عبارتند از:

جزایر مرمره در دریای مرمره و ایمیرس در در دریای اژه و ... در ترکیه، در حدود ۶۵ دریاچه کوچک و بزرگ جمعاً با ۹۰۰۰ کیلومتر مربع مساحت وجود دارد، از جمله دریای چهوان با مساحت ۳۷۱۳ کیلومتر در شرق، دریاچه نمک با مساحت ۱۶۲۰ کیلومتر در آناتولی مرکزی و دریاچه توز با مساحت ۱۵۰۰ کیلومتر در قونیه و ... پایتخت ترکیه، شهر آنکارا است و از شهرهای مهم آن می‌توان از استانبول، ازمیر، آدانا، بورسا، ارزروم، قونیه، آنتالیا، اورفا، وان، دیاربکر و ... نام برد.

ترکیه، از جمله کشورهای توسعه یافته است که در جزء ۲۰ کشور جهان قرار دارد. اقتصاد این کشور ترکیبی از اقتصاد سنتی و مدرن می‌باشد، تولیدات کشاورزی ترکیه در زمره ده کشور برتر جهان قرار دارد و در زمینه صنایع نیز این کشور جزء، کشورهای برتر جهان است. بزرگ‌ترین صنعت این کشور نساجی است که در مجموع ۱۷ درصد اقتصاد را تشکیل می‌دهد پس از نساجی، پالایش نفت در رتبه دوم قرار دارد. صنایع الکترونیکی ترکیه بزرگ‌ترین صنایع در اروپاست و پس از آن نیز صنعت خودروسازی این کشور قرار دارد.

صنعت توریسم این کشور نیز جزء موفق‌ترین صنایع در اروپا محسوب می‌شود به طوری که از مجموع ۱۰ هتل برتر جهان ۱۱ هتل در ترکیه قرار دارد. این کشور، سالانه بیش از ۲۰ میلیارد دلار از توریسم جذب درآمد می‌کند. به نقل از آمار منتشره از سوی اداره آمار دولتی ترکیه، طبق سرشماری نفوس ترکیه در سال ۲۰۱۰ میلادی، از کل جمعیت ترکیه ۵۰/۲ درصد آن (۳۷ میلیون و ۴۳ هزار نفر) را مردان و ۴۹/۸ درصد (۳۶ میلیون و ۶۷۹ هزار نفر) را زنان تشکیل می‌دهند. نرخ رشد جمعیت ترکیه در سال ۲۰۱۰ میلادی، ۱/۵۸۸ درصد تعیین شده که از کل ۸۱ استان ترکیه جمعیت ۵۳ استان در سال گذشته میلادی افزایش و جمعیت ۲۸ استان کاهش یافته است.

استانبول، به عنوان بزرگ‌ترین شهر ترکیه، پذیرای ۱۸ درصد از کل جمعیت این کشور است و جمعیت این شهر که در سال ۲۰۰۹ میلادی ۱۲ میلیون و ۱۵۸ هزار بود در سال ۲۰۱۰ میلادی به ۱۳ میلیون و ۲۵۵ هزار نفر افزایش یافته است. آنکارا، دومین شهر بزرگ ترکیه نیز پذیرای ۴ میلیون و ۷۷۱ هزار نفر (۶/۵ درصد کل جمعیت ترکیه)، ازمیر سومین شهر بزرگ ترکیه پذیرای ۳ میلیون و ۹۴۸ هزار نفر (۵/۴ درصد کل جمعیت)، بورسا چهارمین شهر بزرگ ترکیه پذیرای ۲ میلیون و ۶۰۵ هزار نفر (۳/۵ درصد جمعیت) و آدانا پذیرای ۲ میلیون و ۸۵ هزار نفر (۲/۸ درصد کل جمعیت) می‌باشد. طبق این آمار، ۶۷/۲ درصد کل جمعیت ترکیه در دوره سنی ۱۵-۶۴ سال، ۲۵/۶ درصد در دوره سنی ۱۴-۰ و ۷/۲ درصد نیز در دوره سنی بالای ۶۵ سال قرار دارد. در سطح ترکیه، به ازای هر کیلومتر مربع ۹۶ نفر زندگی می‌کنند که این رقم در سال ۲۰۰۹ میلادی ۹۴ نفر بود.